

Program nauczania etyki dla klas I–III szkoły podstawowej

„My i etyka”

Opracowano zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Opracowanie: Wiktoria Knap
nauczycielka etyki w Szkole Podstawowej nr 48
im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Szczecinie,
nauczycielka konsultantka ds. nauczania historii w ZCDN-ie w Szczecinie,
nauczycielka historii w Szkole Podstawowej nr 8 im. Jana Pawła II
z Oddziałami Dwujęzycznymi i Sportowymi w Policach

Szczecin 2026

DZIAŁ I. JA I ETYKA (8 tematów)

1. Ja i etyka. Czym będziemy się zajmować na lekcjach etyki?

Podstawa programowa: 1a

- pojęcia „filozofia”, „moralność” oraz „etyka”,
- zasady pracy na lekcjach etyki,
- prezentacja tematyki lekcji etyki.
- Integracja grupy międzyoddziałowej.

2. Co oceniamy jako dobre, a co jako złe?

Podstawa programowa: 1a

- odróżnianie ocen etycznych od innych rodzajów ocen,
- dobro i zło w codziennych sytuacjach,
- przykłady ocen moralnych.

3. Piękne i przydatne – różnie możemy oceniać.

Podstawa programowa: 1a

- ocena estetyczna, praktyczna, poznawcza i etyczna,
- rozpoznawanie różnych kryteriów oceniania,
- przykłady z życia codziennego.

4. Zwykli i niezwykli bohaterowie książek i filmów.

Podstawa programowa: 1b, 1d, 1e

- ocena postaw bohaterów tekstów kultury,
- wskazywanie działań godnych naśladowania,
- uzasadnianie ocen moralnych.

5. Szacunek, życzliwość i uczciwość na co dzień.

Podstawa programowa: 1c, 3b

- rozpoznawanie postaw etycznie wartościowych,
- przykłady zachowań opartych na szacunku i uczciwości,
- znaczenie życzliwości wobec innych.

6. Odpowiedzialność, odwaga i solidarność – trzy ważne sprawy.

Podstawa programowa: 1c, 3b

- odpowiedzialne działanie,
- pomaganie innym,
- odważne postępowanie w trudnych sytuacjach.

7. Moje relacje. O przyjaźni, trosce i miłości.

Podstawa programowa: 1c, 3b

- budowanie relacji opartych na zaufaniu,
- troska o bliskich,
- znaczenie przyjaźni i miłości.

8. Co to znaczy być sprawiedliwym?

Podstawa programowa: 1c

- normy i obowiązki moralne,
- zasady obowiązujące w domu, szkole i grupie,
- postępowanie sprawiedliwe i niesprawiedliwe.

DZIAŁ II. JA I MOJE ŻYCIE (9 tematów)

9. Kim jestem? Poznaję siebie.

Podstawa programowa: 2a

- ocena własnych działań i postaw,
- dostrzeganie mocnych stron,
- analiza codziennych wyborów.

10. Moje decyzje i ich konsekwencje.

Podstawa programowa: 2a

- skutki podejmowanych działań,
- odpowiedzialność za własne wybory,
- wpływ decyzji na innych ludzi.

11. Szanuję siebie oraz innych.

Podstawa programowa: 2b

- poczucie własnej wartości,
- godność człowieka,
- szacunek wobec samego siebie.

12. Co to jest dobrostan?

Podstawa programowa: 2b

- troska o własny dobrostan,
- odpowiedzialne zachowania,
- bezpieczeństwo w codziennym życiu.

13. Moje emocje i uczucia.

Podstawa programowa: 2a, 2b

- rozpoznawanie emocji,
- wpływ emocji na zachowanie,
- radzenie sobie z trudnymi uczuciami.

14. Znam swoje prawa.

Podstawa programowa: 2c

- prawa dziecka,
- prawa ucznia,
- prawa człowieka.

15. Moje obowiązki.

Podstawa programowa: 2c, 1e

- obowiązki w domu i szkole,
- odpowiedzialność za wykonywane zadania,
- obowiązki wobec innych ludzi.

16. Chcemy się rozwijać.

Podstawa programowa: 2a, 2b

- wyznaczanie celów,
- rozwijanie zainteresowań i talentów,
- praca nad własnym charakterem.

17. Etyka w praktyce – doświadczenie edukacyjne.

Podstawa programowa: do wyboru wspólnie z uczniami zgodnie z Podstawą Programową z 11 marca 2026 roku, s. 73–74.

DZIAŁ III. JA WŚRÓD LUDZI (10 tematów)

18. Świat wokół mnie.

Podstawa programowa: 3a

- ocena działań i postaw innych osób,
- skutki działań dla społeczności,
- odpowiedzialność za relacje.

19. Zaczniemy od szacunku.

Podstawa programowa: 3b

- godność każdego człowieka,
- kultura osobista,
- akceptacja różnic.

20. Życzliwość i pomoc innym.

Podstawa programowa: 3b

- dostrzeganie potrzeb innych,
- bezinteresowna pomoc,
- codzienne przejawy życzliwości.

21. Troska o słabszych i potrzebujących.

Podstawa programowa: 3b

- empatia,
- działalność charytatywna,
- odpowiedzialność za innych.

22. Współpraca się opłaca.

Podstawa programowa: 3b, 3d

- wspólne działanie,
- solidarność,
- wsparcie dla innych.

23. Zasady i normy w mojej klasie i społeczności.

Podstawa programowa: 3c

- normy obowiązujące w grupach,
- znaczenie zasad dla bezpieczeństwa i współpracy,
- ocena norm moralnych.

24. Zaufanie podstawą dobrych relacji.

Podstawa programowa: 3d

- budowanie zaufania,
- odpowiedzialność za słowa i czyny.

25. Razem możemy więcej.

Podstawa programowa: 3d

- praca zespołowa,
- integracja grupy,
- rozwiązywanie problemów we współpracy.

26. Jak reagować na agresję?

Podstawa programowa: 3e

- rozpoznawanie zachowań agresywnych,
- sposoby przeciwstawiania się przemocy,
- szukanie pomocy.

27. Rozwiązujemy konflikty bez przemocy

Podstawa programowa: 3d, 3e

- pokojowe rozwiązywanie sporów,
- rozmowa i mediacja,
- szacunek dla odmiennych poglądów.

DZIAŁ IV. JA I PRZYRODA (5 tematów)

28. Co to jest przyroda?

Podstawa programowa: 4a

- człowiek jako część środowiska,
- znaczenie przyrody dla życia ludzi,
- odpowiedzialność za świat przyrody.

29. Codziennie dbam o planetę.

Podstawa programowa: 4a, 4b

- wpływ ludzkich działań na przyrodę,
- dobre i złe praktyki ekologiczne,
- odpowiedzialne korzystanie z zasobów.

30. Etyka w praktyce – doświadczenie edukacyjne.

Podstawa programowa: do wyboru wspólnie z uczniami zgodnie z Podstawą Programową z 11 marca 2026 roku, s. 73–74.

31. Zwierzęta też czują.

Podstawa programowa: 4c, 4d

- potrzeby zwierząt,
- rozpoznawanie oznak cierpienia i dobrostanu,
- właściwa opieka nad zwierzętami.

32. Czego nauczyliśmy się na lekcjach etyki?

Podstawa programowa: 1 a-3, 2 a-c, 3 a-e, 4 a-d

- podsumowanie pracy na lekcjach etyki w roku szkolnym,
- utrwalenie poznanych pojęć.

Zgodność z rozporządzeniem Ministra Edukacji z 11 marca 206 roku z etyki dla klas I-III:

Wszystkie wymagania szczegółowe podstawy programowej etyki dla klas I–III są uwzględnione i realizowane w ramach 32 tematów. Ponadto program wprowadza doświadczenie edukacyjne.

Metody pracy

- rozmowa kierowana,
- krąg dyskusyjny,
- drama i odgrywanie scenek,
- analiza opowiadań, baśni i bajek terapeutycznych,
- praca plastyczna,
- burza mózgów,
- gry i zabawy integracyjne,
- projekty,
- elementy filozofowania z dziećmi.

Warunki realizacji programu

Program przeznaczony jest do realizacji w grupie łączonej uczniów klas I–III szkoły podstawowej. Treści kształcenia są dostosowywane do możliwości rozwojowych dzieci w młodszym wieku szkolnym i realizowane poprzez odwoływanie się do ich codziennych doświadczeń, sytuacji społecznych oraz tekstów kultury odpowiednich dla wieku.

Organizacja zajęć

- Program realizowany jest w wymiarze 32 godzin lekcyjnych w ciągu roku szkolnego.
- Zajęcia odbywają się w grupie międzyoddziałowej obejmującej uczniów klas I–III.
- Nauczyciel dostosowuje stopień trudności zadań i zakres oczekiwanych odpowiedzi do wieku oraz możliwości uczniów.
- Istotnym elementem zajęć jest tworzenie atmosfery bezpieczeństwa, akceptacji i wzajemnego szacunku, sprzyjającej swobodnemu wyrażaniu opinii.
- Treści programu mogą być integrowane z edukacją polonistyczną, społeczną, przyrodniczą, plastyczną i muzyczną.

Metody i formy pracy

W realizacji programu zalecane jest stosowanie metod aktywizujących, które umożliwiają dzieciom zdobywanie doświadczeń moralnych poprzez działanie, obserwację i refleksję. Szczególne znaczenie mają:

- rozmowa kierowana,
- pogadanka,
- burza mózgów,
- dyskusja dostosowana do wieku uczniów,
- analiza opowiadań, baśni, bajek terapeutycznych i filmów edukacyjnych,
- gry dydaktyczne i zabawy integracyjne,
- prace plastyczne i techniczne,
- projekty indywidualne i grupowe,
- metody problemowe,
- elementy filozofowania z dziećmi.

Formy pracy dydaktycznej

- indywidualna,
- w parach,
- grupowa.

Środki dydaktyczne

Do realizacji programu wykorzystywane mogą być:

- literatura dziecięca poruszająca zagadnienia etyczne,
- teksty kultury dostosowane do wieku uczniów,
- ilustracje, historyjki obrazkowe i komiksy,
- filmy edukacyjne,
- karty pracy,
- materiały plastyczne,
- prezentacje multimedialne,
- gry edukacyjne i planszowe.

Indywidualizacja pracy

W grupie łączonej konieczne jest uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb rozwojowych uczniów. Nauczyciel:

- dostosowuje poziom trudności zadań do wieku i możliwości dzieci,
- różnicuje stopień samodzielności wykonywanych działań,
- zapewnia dodatkowe wsparcie uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- stwarza okazje do wzajemnego uczenia się uczniów młodszych i starszych,
- docenia indywidualne postępy każdego ucznia.

Ocenianie osiągnięć uczniów/uczennic

Ocenianie ma charakter wspierający i motywujący. Podstawą oceny sumującej są:

- aktywność podczas zajęć,
- udział w dyskusjach,
- umiejętność uzasadniania własnych opinii,
- zaangażowanie w pracę indywidualną i zespołową,
- stosowanie omawianych wartości i norm w codziennych sytuacjach szkolnych,
- wykonywanie prac i projektów.

Zalecane jest stosowanie przede wszystkim informacji zwrotnej oraz samooceny ucznia zgodnie z ocenianiem wzmacniającym.

Przewidywane osiągnięcia ucznia po zakończeniu realizacji programu

Uczeń/uczennica:

- rozróżnia dobro i zło w codziennych sytuacjach,
- rozpoznaje podstawowe wartości moralne i stara się stosować je w swoim postępowaniu,
- szanuje siebie i innych,
- zna swoje prawa i obowiązki,
- potrafi współpracować oraz pokojowo rozwiązywać konflikty,
- dostrzega potrzeby innych ludzi i okazuje empatię,
- wykazuje postawę odpowiedzialności za środowisko naturalne i dobrostan zwierząt,
- formułuje proste oceny moralne i uzasadnia własne stanowisko.

Realizacja Podstawy Programowej sprzed 2026 roku:

XIII. Etyka

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia podstawowych zasad i pojęć etyki. Uczeń:

- 1) ma świadomość, że jako człowiek posiada swoją niezbywalną godność oraz że wszystkie inne osoby posiadają taką godność; Dział II – temat 9, 11, 14.
- 2) odkrywa wolność jako wartość przypisaną osobie, także osobie w jego wieku; Dział II – temat 9, 10, 11, 12, 14, 15.
- 3) dostrzega, że granice jego wolności wytycza godność i dobro innych osób, np. z kręgu rodziny, klasy, rówieśników; Dział II – temat 10, 15; Dział III – cały.
- 4) odkrywa, że jego wybór rodzi konsekwencje, które dotyczą jego samego; Dział III – cały.
- 5) dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory; Dział II – temat 10, 15, 16; Dział III – temat 18.
- 6) dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; Dział III – cały.

7) odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; Dział III – cały; Dział II – temat 7.

8) ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot; Dział I – temat 5

9) określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; Dział I – temat 2, 4.

10) odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; Dział III – temat 20, 21, 22.

11) odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania. Dział III – cały; Dział II – temat 7.

2.Osiągnięcia w zakresie stosowania poznanych zasad. Uczeń:

1) szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym; Dział II – temat 9, 11, 14.

2) uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; Dział II – temat 10, 15; Dział III – cały.

3) wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie; Dział I – temat 5.

4) wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich i nazywając to, co jest wartością dla niego; Dział III – temat 23, 24, 25, 26, 27.

5) naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; Dział I – temat 3, 4, 5.

6) przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem; Dział III – temat: 22, 23, 25, 27.

Uzupełnienie Podstawy Programowej sprzed 2026 roku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

Temat do realizacji w dziale II: Szanuję ludzi, miejsca i symbole

- szacunek wobec członków rodziny, nauczycieli i innych osób,
- symbole ważne dla różnych wspólnot (rodzina, szkoła, miejscowość, państwo),
- właściwe zachowanie podczas uroczystości szkolnych i państwowych,
- okazywanie szacunku w codziennych sytuacjach.

Uzupełnienie podstawy programowej sprzed 2026 roku: wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie.